

Asociace
pro mezinárodní
otázky
Association
for International
Affairs

Briefing Paper 6/2012

Polsku sloužit, Evropu tvořit a světu rozumět: priority polské zahraniční politiky 2012–2016

—

Květen 2012

Polsku sloužit, Evropu tvořit a světu rozumět: priority polské zahraniční politiky 2012–2016

—

Adéla Denková

Květen 2012

Úvod

Význam Polska na celoevropské i regionální úrovni v posledních letech roste. Aktuálně má země za sebou úspěšné předsednictví v Radě EU a ministr zahraničí Radosław Sikorski se na evropském poli prezentuje jako jeden z lídrů boje proti ekonomické a finanční krizi. Dokázal to svým projevem v Berlíně v listopadu 2011, jímž dal najevo, že jeho země se hodlá v evropských záležitostech intenzivně angažovat i po skončení předsednictví. Větší vážnost na evropské scéně je potom základem silnější role Polska v rámci středoevropského regionu.

Koaliční vláda Občanské platformy a Polské lidové strany pod vedením premiéra Donalda Tuska v říjnových volbách obhájila svou pozici, a může tak v nastaveném zahraničněpolitickém kurzu pokračovat. Na konci března představil ministr Sikorski v Sejmu¹ střednědobou koncepci polské zahraniční a evropské politiky pro následující čtyři roky. Stojí za povšimnutí, že v některých důležitých otázkách se dokument shoduje s českou představou o dění na mezinárodní scéně.

Polsko v Evropské unii a NATO

Výchozím úkolem polské zahraniční politiky je vybudovat pro Polsko stabilní postavení v měnícím se multipolárním světě, v němž Západ postupně ztrácí své výsadní mocenské i ekonomické postavení. Prostředkem k tomu je zejména posilování globální pozice celé EU, která musí být silná, jednotná, moderní a konkurenceschopná. O tyto kvality chce Polsko v rámci EU aktivně usilovat, jak Sikorski zdůraznil ve svém březnovém projevu v Sejmu, který se v mnohém shodoval s jeho berlínskou řečí.

Polsko podporuje posilování jednoty Unie a odmítá prohlubování rozdílů mezi členskými a nečlenskými státy eurozóny. Euro chce totiž země přijmout, jakmile to bude možné a žádoucí, a snaží se proto udržovat na dění v zóně společné měny co nejužší vazbu, což bylo jedním z hlavních motivů přistoupení Polska k fiskálnímu paktu EU. Budoucnost Unie současná vláda spatřuje v politické federaci. Za tímto účelem podporuje posílení evropských institucí; Sikorski je jedním z hlavních zastánců nápadu, aby došlo ke sjednocení funkcí předsedy Evropské rady a předsedy Evropské komise.

Vedle politické jednoty by měla EU posilovat také konkurenceschopnost své ekonomiky. Polsko proto prosazuje brzké dokončení jednotného trhu a v dlouhodobějším výhledu požaduje výraznou podporu výzkumu a inovací. Několik prioritních bodů sleduje Polsko v rámci evropské energetiky a energeticko-klimatického balíčku. Výjimečné postavení má otázka potenciálního využívání nekonvenčních ložisek zemního plynu, ve kterých polští političtí představitelé navzdory skeptickým názorům některých odborníků spatřují řešení evropské závislosti na dodávkách plynu z Ruska. Ve vyjednáváních o energetické účinnosti a snižování emisí skleníkových plynů klade Polsko důraz na to, aby Unie kvůli orientaci na nízkouhlíkovou ekonomiku neztrácela svou konkurenceschopnost. Polsko je také hlasem střední Evropy, která v otázkách energeticko-klimatického balíčku prosazuje, aby byly

¹ Sikorski koncepci představil v rámci každoroční promluvy o prioritách zahraniční politiky v daném roce, kterou polští ministři přednášejí v Sejmu již od roku 1990 a po níž následuje debata s poslanci.

zachovány ohledy na její technologické zpoždění vůči západním státům. Podporuje proto financování výstavby energetické i dopravní infrastruktury v chudších členských státech prostřednictvím evropských fondů. Celkově patří mezi zastánce ambiciózního pojetí víceletého finančního rámce a jako současný největší příjemce evropských financí v této souvislosti zdůrazňuje své tradiční téma, solidaritu.

Pokud jde o bezpečnostní spolupráci, Polsko prosazuje její posilování v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP), ale základ evropské bezpečnosti stále spatřuje v Severoatlantické alianci, k jejímuž rozvoji chce přispívat posilováním vlastních obranných sil. Velký význam přikládá zachování vysoké úrovně strategické spolupráce Evropy se Spojenými státy, které jsou tradičním polským partnerem, ačkoliv orientace na zámořskou velmoc již nepředstavuje hlavní směr polské zahraniční politiky, jak tomu bylo v minulosti. Ve hře sice stále zůstává rozmístění části systému protiraketové obrany na polském území, Poláci však počítají s tím, že plány americké administrativy na vybudování tohoto systému se mohou v budoucnu měnit.

Regionální spolupráce

Vedle posilování evropské pozice na mezinárodní scéně se Polsko soustředí také na své vlastní postavení v rámci EU. K prosazování národních priorit zemi slouží mimo jiné aktivně rozvíjená regionální spolupráce v rámci několika různých platforem. Rostoucí význam Polska v evropském kontextu pak zpětně posiluje jeho význam v regionu.

Nejvýznamnějšími unijními partnery Polska jsou Německo a Francie, s nimiž spolupracuje v rámci Výmarského trojúhelníku, a to zejména v oblasti SZBP a východní politiky. Polský ministr zahraničí také pravidelně zdůrazňuje, že Německo je zároveň nejdůležitějším partnerem v bilaterálních vztazích. Ve střední Evropě spatřuje Polsko jako vhodnou platformu pro vytváření efektivní evropské politiky Visegrádskou skupinu, jejíž členové jsou stejně jako Polsko čistými příjemci z evropského rozpočtu a společné cíle prosazují například v oblasti energetické bezpečnosti. V severní oblasti Polsko podporuje rozvoj aktivit Rady států baltského moře. Nejdůležitějším severním partnerem je Švédsko, které významně podpořilo projekt Východního partnerství, tedy zhmotnění tradičního polského tématu, kterým je politika Unie vůči zemím na východ od jejích hranic.

Východní partnerství představuje pro Polsko nejvýznamnější možnost seberealizace na evropské scéně. Jeho prostřednictvím se snaží dále předávat vlastní zkušenosti s politickou transformací a zasazuje se o liberalizaci evropského vízového režimu vůči zapojeným státům. Největší důraz klade na spolupráci s Ukrajinou, která je zde pro Polsko nejdůležitějším partnerem. Země Východního partnerství jsou také hlavními beneficienty polské rozvojové spolupráce, která se zaměřuje na podporu demokratického rozvoje, představující další ze silných témat polské zahraniční politiky. I díky tomu Evropská komise podpořila Sikorského projekt na Evropskou nadaci pro demokracii, která by se měla zaměřovat na transformační procesy v evropském sousedství.

Polská zahraniční politika a Česká republika

Česká republika je pro Polsko jako člen Visegrádské skupiny jedním z důležitých regionálních partnerů. Ačkoliv ve své vlastní koncepci věnuje ČR regionální spolupráci významně menší prostor, také pro ni je vztah se severním sousedem strategicky významný, a usiluje proto o udržení vysoké intenzity vzájemného dialogu. K průniku zahraničních politik obou zemí dochází v několika prioritních otázkách, ve kterých se angažují jak na poli Evropské unie, tak NATO. Také Česká republika usiluje o zachování významné role Západu v mezinárodním dění a cestu k tomu spatřuje ve strategické spolupráci se Spojenými státy v rámci Severoatlantické aliance, která je zásadní pro evropskou bezpečnost.

Zatímco ale Polsko chápe jako jednu ze základních podmínek úspěchu evropského projektu v globálním světě jednotu Unie, z české koncepce tento pojem vypadl. Podobně jako její soused však Česká republika argumentuje v řadě evropských otázek potřebou zachování konkurenceschopnosti a síly EU na mezinárodní scéně. Oběma zemím tato argumentace slouží například v současných debatách o přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, která na novější členské státy podle některých přesvědčení klade větší nároky než na země západní Evropy. Energetika jako celek je pro Polsko a Českou republiku jednou z největších příležitostí ke spolupráci, což ostatně platí pro celou Visegrádskou čtyřku.

Dalším společným evropským tématem je pro obě země podpora rozšiřování Unie s důrazem na státy východní Evropy. Česko podporuje program Východního partnerství, který byl ostatně spuštěn během českého předsednictví v Radě EU. Podobně jako Polsko se v této souvislosti soustředí na politickou transformaci a podporu demokracie a lidských práv, což jsou dlouhodobě výrazná témata české zahraniční politiky.

Závěr

Zahraněčněpolitickou linii předchozích kabinetů Práva a spravedlnosti, orientujících se především na spolupráci se Spojenými státy, současná polská vláda opustila a zvolila aktivní a otevřený přístup vůči projektu evropské integrace. Spojené státy však zůstávají významným partnerem a Polsko zdůrazňuje nutnost zachování jejich strategické spolupráce s Evropou v rámci Severoatlantické aliance, která pomáhá udržovat silné postavení Západu v multipolárním světě. Jako jeden z hlavních úkolů své i evropské politiky proto bude Polsko prosazovat zachování jednoty a konkurenceschopnosti Evropské unie. Pod vedením ministra Sikorského si navíc samotné Polsko buduje v rámci EU pozici uznávaného, silného a spolehlivého partnera, jehož ekonomický i politický potenciál je na vzestupu.

K tomu slouží i aktivní regionální a bilaterální spolupráce, v níž Polsko zdůrazňuje roli Německa jako nejdůležitějšího partnera, aktivně rozvíjí svou východní politiku a spoléhá na regionální uskupení včetně Visegrádské skupiny, která je také jednou z důležitých platform také pro Českou republiku. České zahraničněpolitické priority se s těmi polskými protínají především v oblasti bezpečnostní politiky, energetické bezpečnosti a vztahů s východní Evropou. Obě země také kladou důraz na zachování ekonomické racionality a ohledu na novější členské státy při důležitých rozhodnutích EU.

ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) je nevládní organizace založená za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Základním posláním AMO je přispívat k hlubšímu porozumění mezinárodnímu dění. Díky svým aktivitám a již patnáctileté historii je AMO vnímána jako přední nezávislý zahraničněpolitický think-tank v České republice.

K DOSAŽENÍ SVÝCH CÍLŮ ASOCIACE:

- formuluje a vydává studie a analýzy;
- pořádá mezinárodní konference, expertní semináře, kulaté stoly, veřejné diskuse;
- organizuje vzdělávací projekty;
- prezentuje kritické názory a komentáře k aktuálnímu dění pro domácí a zahraniční média;
- vytváří příznivější podmínky pro růst nové generace expertů;
- podporuje zájem o disciplínu mezinárodních vztahů mezi širokou veřejností;
- spolupracuje s řadou dalších domácích i zahraničních institucí.

VÝZKUMNÉ CENTRUM

Výzkumné centrum AMO bylo založeno v říjnu 2003 jako jeden z hlavních pilířů činnosti Asociace zaměřený na výzkum, analýzu a popularizaci výzkumu v oblasti mezinárodních vztahů a zahraniční, bezpečnostní a obranné politiky. Náplní činnosti Centra je přispívat k identifikaci a analýze problémů důležitých pro zahraniční politiku ČR a její postavení v současném světě. Centrum poskytuje nezávislé analýzy, vytváří prostor pro odbornou i veřejnou diskusi o problémech mezinárodní politiky a navrhuje jejich možná řešení. Činnost Centra lze rozdělit do dvou základních, vzájemně provázaných oblastí: výzkumu a expertní analýzy na straně jedné a zprostředkování politického a odborného dialogu na straně druhé. Všechny doposud publikované publikace naleznete na [stránkách AMO](#). Kratší komentáře a vyjádření analytiků a dalších spolupracovníků k událostem současnosti naleznete na [blogu AMO](#).

Nadále nás pravidelně sledujte a buďte v obraze!

